

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 lipca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Puzkarski (przewodniczący)

SSN Jarosław Matras (sprawozdawca)

SSN Paweł Wiliński

w sprawie T. P.

oskarżonego o czyn z art. 284 § 2 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 1 lipca 2026 r.

skargi obrońcy oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 31 marca 2026 r., sygn. akt IX Ka 1331/25,

uchylającego wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy – Mokotowa w Warszawie

z dnia 16 kwietnia 2025 r., sygn. akt III K 773/22,

i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

1. uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym,

2. zwraca oskarżonemu uiszczoną opłatę od skargi w kwocie 450 zł.

Jarosław Matras Zbigniew Puszkarski Paweł Wiliński

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 kwietnia 2025 r., w sprawie o sygn. akt III K 773/22, Sąd Rejonowy dla Warszawy - Mokotowa w Warszawie uniewinnił oskarżonego T. P. od popełnienia zarzucanych mu czynów kwalifikowanych z art. 284 § 2 k.k. oraz art. 276 k.k. Wyrok ten został w całości zaskarżony apelacją wniesioną przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego. W apelacji postawiono szereg zarzutów kwalifikowanych jako błąd w ustaleniach faktycznych (zarzuty w pkt 1-4), naruszenie przepisów prawa procesowego (pkt 5-11) oraz naruszenie prawa materialnego (pkt 12-16). W konkluzji skarżący wniósł o *„zmianę zaskarżonego wyroku i uznanie oskarżonego winnego zarzucanemu czynowi i wymierzenie mu kary 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym jej zawieszeniem na okres próby 3 lat, zakaz pełnienia funkcji kierowniczych na okres 3 lat oraz obciążenie oskarżonego kosztami postępowania za I instancję ewentualnie uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy Sądowi I Instancji do ponownego rozpoznania.”*

Wyrokiem z dnia 31 marca 2026 r., w sprawie o sygn. akt IX Ka 1331/25, Sąd Okręgowy w Warszawie uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu wyroku sąd odwoławczy wskazał, że powodem uchylenia zaskarżonego wyroku było zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. spowodowanej niewydaniem przez sąd pierwszej instancji postanowienia, iż udział obrońcy oskarżonego nie jest obowiązkowy (art. 79 § 4 k.p.k.). Sąd ten podkreślił także, że okoliczność tę musiał uwzględnić z urzędu (nie została objęta zarzutami apelacji), a w tym układzie na podstawie art. 436 k.p.k. sąd odwoławczy ograniczył rozpoznanie wniesionego środka odwoławczego do wskazanego uchybienia, a rozpoznanie pozostałych zarzutów byłoby przedwczesne (str. 10-11 uzasadnienia wyroku).

Skargę od tego wyroku wniósł obrońca oskarżonego T. P.. Zaskarżając wyrok w całości, zarzucił mu „*naruszenie przepisu art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. wobec bezpodstawnego przyjęcia, iż wyrok Sądu Rejonowego podlega uchyleniu wobec braku udziału w czynnościach obrońcy pomimo tego, iż uchylenie wyroku na tej podstawie może nastąpić tylko na korzyść oskarżonego, gdy tymczasem oskarżony został uniewinniony wyrokiem Sądu Rejonowego.*”

Stawiając ten zarzut, obrońca oskarżonego wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania

W odpowiedzi na skargę, pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego wniósł o jej oddalenie jako bezzasadnej oraz o obciążenie oskarżonego kosztami postępowania wywołanego skargą.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga jest zasadna, choć w istocie jej autor nie kwestionuje prawidłowości zakwalifikowania uchybienia opisanego w uzasadnieniu wyroku z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., a jedynie niedostrzeżenie przez sąd odwoławczy, iż w sytuacji, gdy nie rozpoznawał on merytorycznie żadnego z zarzutów apelacji (wobec dostrzeżenia z urzędu uchybienia z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. zastosował art. 436 k.p.k.), to nie mógł – z uwagi na treść art. 439 § 2 k.p.k. - uchylić wyroku sądu pierwszej instancji na tej podstawie, a to z uwagi na fakt, że wyrokiem tym uniewinniono oskarżonego. Zgodnie z art. 539a § 3 k.p.k. skarga może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Trafnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego podnosi się, że przepis art. 539a § 3 k.p.k. zawiera dwie podstawy skargi na wyrok sądu odwoławczego - pierwsza podstawa dotyczy naruszenia przez sąd odwoławczy przepisu art. 437 § 2 k.p.k. a druga, uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. obejmujących tylko postępowanie odwoławcze, a więc zaistnienia na etapie tego postępowania uchybienia wymienionego w art. 439 § 1 k.p.k. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2020 r., I KZP 14/19, OSNK 2020, z. 6, poz. 18). W pierwszej podstawie skargi, tj. w art. 437 § 2 k.p.k. wskazano, że uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie **w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1**, art. 454 lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na

nowo przewodu w całości. O ile więc rozumiałe jest nawiązanie do § 1 art. 439 k.p.k., skoro w przepisie tym są wskazane okoliczności, których stwierdzenie prowadzi do konieczności uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji (podstawy uchylenia), o tyle brak przywołania § 2 art. 439 k.p.k. tak w samej treści art. 539a § 3 k.p.k. jak przede wszystkim w art. 539f k.p.k. powoduje wątpliwość, **czy można w skardze na wyrok kasatoryjny kwestionować tylko naruszenie art. 439 § 2 k.p.k.** polegające na uchyleniu wyroku uniewinniającego oskarżonego, gdy wyłączną przyczyną uchylenia było stwierdzenie uchybienie z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., którego to uchybienia skarżący nie kwestionuje. W piśmiennictwie co do tej kwestii zdania są podzielone. Niektórzy autorzy wskazują, że w układzie skargi z art. 437 § 2 k.p.k. musi być uwzględniany także przepis § 2 art. 439 k.p.k. choć trudno w istocie ustalić w oparciu o jaką argumentację prawną tezy te są stawiane. Wystarczy wskazać, że z jednej strony podnosi się, iż skoro powołano w całości przepis art. 439 § 1 k.p.k., to oznacza to również, że również art. 439 § 2 k.p.k. znajdzie zastosowanie (H. Kuczyńska [w:] D. Szumiło-Kulczycka [red.], *Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów*, LEX/el. 2022, teza 10 do art. 539a), by z kolei, bez podjęcia próby wyjaśnienia, wiązać podstawę skargi także z całym przepisem art. 439 k.p.k. (pomimo, że w podstawie z art. 437 § 2 k.p.k. wymieniono tylko art. 439 § 1 k.p.k. – por. np. Zagrodnik [w:] J. Zagrodnik [red.], *Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2024, teza 10.2 do art. 539a*), a w końcu, że wprawdzie w art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. wymieniony został tylko § 1 art. 439 k.p.k., to jednak należy go też powiązać z § 2 (D. Świecki [w:] D. Świecki [red.], *Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2026, teza 47*). W odniesieniu do tej kwestii zgłaszany jest odmienny pogląd. Wskazywane jest bowiem z jednej strony, że skoro w art. 437 § 2 k.p.k. odwołano się tylko do § 1 art. 439 k.p.k., gdy w innych przepisach k.p.k. odwołanie dotyczy całego przepisu art. 439 k.p.k. (całej jednostki redakcyjnej – np. art. 520 § 3 k.p.k., art. 523 § 1 i 4 k.p.k., art. 536), to brak jest argumentów za poszerzeniem wprost podstaw skargi do § 2 art. 439 k.p.k. Ponadto, podkreśla się, że w takiej sytuacji podstawą skargi nie jest kwestionowanie powodu uchylenia, tj. zaistnienia uchybienia z art. 439 § 1 pkt 10-11 k.p.k., ale postąpienie jedynie wbrew normie kierunkowej z § 2 art. 439 k.p.k. (J. Matras [w:] K. Dudka [red.], *Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa*

2023, s. 1259). Bez wątplenia nie można przejść do porządku dziennego nad kwestią stosowania przepisu art. 439 § 2 k.p.k. w postępowaniu skargowym w rozdziale 55a Kodeksu postępowania karnego bez poszerzonej argumentacji. Jest oczywiste, że skoro Sąd Najwyższy w ramach skargi na wyrok sądu odwoławczego może skontrolować zasadność przyjęcia jako podstawy uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji okoliczności z art. 439 § 1 pkt 10-11 k.p.k. (wskazanej jako podstawy uchylenia wyroku na skutek zarzutu apelacji lub z urzędu), to pozbawienie go możliwości oceny tego uchybienia w kontekście § 2 art. 439 k.p.k. prowadziłoby do zaprzeczenia celu (funkcji) w jakim do porządku prawnego wprowadzono instytucję skargi na wyrok kasatoryjny. Ponadto, skoro w postępowaniu odwoławczym jak i w postępowaniu kasacyjnym przepis art. 439 § 2 k.p.k. jest stosowany, to brak jest racji systemowych dla uznania, że w postępowaniu skargowym przepis art. 439 § 2 k.p.k. nie może być stosowany. Oznacza to, że brak przepisu art. 439 § 2 k.p.k. w przepisie odsyłającym (art. 539f k.p.k.) jest luką techniczną (niezamierzonym pominięciem), która musi być uzupełniona na zasadzie analogii, skoro ustawodawca tej luki do tej pory nie uzupełnił.

Po tych uwagach co do możliwości skonstruowania i rozpoznania skargi w takim układzie (gdy nie jest kwestionowane uchybienie z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. ale konieczność uchylenia wyroku) ustosunkować się trzeba co do jej zasadności. Przepis art. 439 § 2 k.p.k. wyraźnie stanowi, że **uchylenie orzeczenia jedynie z powodów** określonych w § 1 pkt 9-11 może nastąpić tylko na korzyść oskarżonego. Ma rację skarżący, że sąd odwoławczy mógłby nie rozpoznawać zarzutów apelacji przy stwierdzeniu istnienia uchybienia z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. tylko wtedy, gdyby uchylenie wyroku działało na korzyść oskarżonego. W układzie, gdy wyrok sądu pierwszej instancji był dla oskarżonego maksymalnie korzystny (uniewinniający), sąd odwoławczy nie mógł poprzestać na ustaleniu istnienia uchybienia z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. i uchylenia wyroku z tego powodu, ale powinien rozpoznać zarzuty apelacji. Dopiero gdyby uznał, że określone zarzuty apelacji na niekorzyść są zasadne w odniesieniu do obu czynów, od których oskarżony został uniewinniony, co musiałoby prowadzić do uchylenia wyroku uniewinniającego oskarżonego w całości, to mógłby wówczas nie rozpoznawać pozostałych zarzutów apelacji (art. 436 k.p.k.). W takim układzie, gdy zarzuty apelacji prowadziłyby do uchylenia wyroku w całości, sąd

odwoławczy wskazać powinien także, aby w ponownym postępowaniu sąd pierwszej instancji wypowiedział się w kwestii wskazanej w art. 79 § 4 k.p.k.

Z tych wszystkich powodów należało orzec jak w wyroku.

[J.J.]

[r.g.]

Jarosław Matras Zbigniew Puskarski Paweł Wiliński